

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت

دانشکده تربیت
رشته مشاوره و راهنمایی
پایان نامه کارشناسی ارشد

ساخت بسته آموزشی بخشش در خانواده بر اساس منابع اسلامی

استاد راهنما

حجت الاسلام و المسلمین دکتر محمدرضا احمدی

استاد مشاور

حجت الاسلام و المسلمین دکتر مهدی عباسی

نگارش

یعقوب بقائی

شهریور ۱۳۹۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

صورت جلسه دفاع پایان نامه

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت

دانشکده تربیت
رشته مشاوره و راهنمایی
پایان نامه کارشناسی ارشد

ساخت بسته آموزشی بخشش در خانواده بر اساس منابع اسلامی

استاد راهنما

حجت الاسلام و المسلمین دکتر محمدرضا احمدی

استاد مشاور

حجت الاسلام و المسلمین دکتر مهدی عباسی

نگارش

یعقوب بقائی

شهریور ۱۳۹۷

بسمه تعالی

تعهدنامه اصالت پایان نامه

اینجانب یعقوب بقائی فرزند اصغر متولد ۱۳۶۱ به شماره شناسنامه ۵۸۶ صادره از تبریز به شماره دانش پژوهی ۹۴۱۱۱۰۰۰ رشته مشاوره و راهنمایی متعهد می‌شوم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این زمینه از آنها استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع و در فهرست منابع و مآخذ ذکر گردیده است.

این پایان نامه قبلاً برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است. در صورت اثبات تخلف (در هر زمان) مدرک تحصیلی صادرشده توسط مؤسسه از اعتبار ساقط خواهد شد.

نام و نام خانوادگی دانش پژوه

امضاء

بسمه تعالی

حقوق مادی و معنوی پایان نامه

چاپ و انتشار پایان نامه‌های تحصیلی دانش پژوهان مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت بیانگر بخشی از فعالیت‌های علمی پژوهشی مؤسسه است.

اینجانب یعقوب بقائی دانش‌پژوه رشته مشاوره و راهنمایی مقطع کارشناسی ارشد، متعهد می‌گردم موارد ذیل را در خصوص حقوق مادی و معنوی پایان نامه‌ام با موضوع،

ساخت بسته آموزشی بخشش در خانواده بر اساس منابع اسلامی

رعایت نمایم و در صورت تخلف از موارد ذیل، کلیه تبعات حقوقی آن بر عهده اینجانب خواهد بود،

۱. در صورت اقدام به چاپ پایان نامه، مراتب را قبلاً به‌صورت کتبی به معاونت پژوهش مؤسسه اطلاع دهم و در صورت تمایل مؤسسه به چاپ پایان نامه به صورت کتاب، اولویت با مؤسسه خواهد بود.
۲. در صورت موافقت معاونت پژوهش با چاپ پایان نامه به‌صورت کتاب توسط دانش‌پژوه، در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل چاپ گردد،
کتاب حاضر حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته مشاوره و راهنمایی است که در «سال ۱۳۹۷ در مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت به راهنمایی حجت الاسلام والمسلمین آقای دکتر محمدرضا احمدی و مشاوره حجت الاسلام والمسلمین آقای دکتر مهدی عباسی از آن دفاع شده است».
۳. به منظور غنی سازی منابع و مآخذ کتابخانه مؤسسه، دو نسخه از آن به کتابخانه و دو نسخه نیز جهت بهره برداری به معاونت پژوهش اهدا خواهد شد.

نام و نام خانوادگی دانش پژوه

امضا

تقديم به

ساحت مقدس پیامبر رحمت، والاترين گوهر خلقت (ص)؛
به قائد الغر المحجلين ، مولى الموحدين و امير المومنين (ع)؛
به همسر مظلومه اش صديقه كبرى (س) و سلاله طاهرينش به ويژه
مصباح هدايت و كشتى نجات بشريت، سيد الشهداء روحى لك الفداء و قطب
عالم امكان حضرت بقيه الله الاعظم (عج)

تشکر و قدردانی از

حجت الاسلام و المسلمین آقای دکتر محمد رضا احمدی که با کرامت و بزرگواری ، زحمت این رساله را بر عهده گرفتند و با همدلی بی دریغ ، راهنمایی این پایان نامه را عالمانه و متعهدانه به نهایت رساندند؛

و

حجت الاسلام و المسلمین آقای دکتر مهدی عباسی که مشفقانه بذل محبت نموده و با نظرات اصلاحی خویش در سمت مشاور، به غنای مطالب افزودند،

و

همسر بزرگوارم که همیشه صبورانه همراهم بوده و فرزند محبوبم که محدودیت های این ایام را تحمل کرد

چکیده

اسلام اهمیت فراوانی به تحکیم بنیان خانواده داده است زیرا تحکیم این نهاد از دیدگاه اسلامی موجب تعالی فرد و جامعه می‌شود یکی از عوامل تحکیم بنیان خانواده عفو و گذشت بین اعضای خانواده می‌باشد. هدف از پژوهش حاضر ساخت بسته آموزشی بخشش در خانواده بر اساس منابع اسلامی است. این تحقیق به روش توصیفی - تحلیلی است که با جمع‌آوری اطلاعات از متون اسلامی و منابع دینی به ساخت بسته آموزشی بخشش پرداخته است. در این پژوهش با به دست آوردن عناصر بخشش در خانواده از گزاره‌های دینی و متون اسلامی جلسات بخشش تدوین شده است. عناصر به دست آمده که عبارت‌اند از: ۱- ادراک حمایت الهی ۲- احسان ۳- کنترل خشم ۴- تحمل سختی عفو، در قالب شش جلسه آموزشی تدوین شده‌اند. در جلسات از تکنیک‌های رویکرد شناختی - رفتاری استفاده شده است. قوانین و دستور العمل اجرای بسته آموزشی قبل از شروع جلسات آمده و بعد از ارائه پیش در هر جلسه تمرین درون جلسه و تمرین منزل ارائه شده است. واژگان کلیدی: بخشش، اسلام، عفو و گذشت، خانواده، بسته آموزشی

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات و مفاهیم.....	۱
مقدمه	۲
۱-۱. بیان مسأله	۴
۲-۱. ضرورت و اهمیت پژوهش	۷
۳-۱. اهداف پژوهش	۷
۱-۳-۱. هدف کاربردی	۷
۴-۱. پرسش‌های پژوهش	۸
۵-۱. مفاهیم نظری	۸
۱-۵-۱. بخشش	۸
۲-۵-۱. خانواده	۹
۳-۵-۱. بسته آموزشی	۹
۴-۵-۱. محتوای آموزشی	۹
فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهش.....	۱۱
۲-۲. مفهوم شناسی عفو	۱۲
۱-۲-۲. معنای لغوی عفو در زبان عربی	۱۲
۲-۲-۲. معنای لغوی عفو در زبان فارسی	۱۳
۳-۲-۲. معنای لغوی عفو در زبان انگلیسی	۱۴
۴-۲-۲. معنای اصطلاحی عفو	۱۴
۵-۲-۲. اصطلاح عفو از دیدگاه برخی روان شناسان	۱۴
۶-۲-۲. تفاوت عفو با واژه‌های مشابه	۱۷
۱-۶-۲-۲. صفح	۱۷
۲-۶-۲-۲. مقایسه عفو و غفران	۱۸
۷-۲-۲. مفاهیم متفاوت از بخشش و گذشت	۲۰
۱-۷-۲-۲. پذیرش	۲۰
۲-۷-۲-۲. تحمل	۲۰
۳-۷-۲-۲. سرپوش نهادن بر روی تعارضات	۲۱
۴-۷-۲-۲. معذور دانستن	۲۱
۵-۷-۲-۲. فراموش کردن	۲۱
۶-۷-۲-۲. صلح و آشتی	۲۱

ب

- ۲۱ بخشودگی حقوقی و قضایی ۷-۷-۲-۲
- ۲۲ اهمیت و فضیلت عفو و گذشت در متون اسلامی ۳-۲
- ۲۲ یکی از صفات کمالیه خدای متعال ۱-۳-۲
- ۲۳ عفو ویژگی متقین ۲-۳-۲
- ۲۳ از مصادیق عزم الامور ۳-۳-۲
- ۲۴ از مصادیق شبیه‌ترین اخلاق به پیامبر (ص) ۴-۳-۲
- ۲۴ تاج مکارم ۵-۳-۲
- ۲۴ بهترین انتقام ۶-۳-۲
- ۲۵ زکات پیروزی ۷-۳-۲
- ۲۵ بهترین اخلاق در دنیا و آخرت ۸-۳-۲
- ۲۵ یکی از حقوق انسان مسلمان ۹-۳-۲
- ۲۵ یکی از محبوب‌ترین کارها نزد خدا ۱۰-۳-۲
- ۲۶ یکی از شئون اهل بیت (ع) ۱۱-۳-۲
- ۲۶ عوامل و زمینه‌های عفو و گذشت ۴-۲
- ۲۶ صبر ۱-۴-۲
- ۲۷ ماهیت صبر و تأثیر آن بر زندگی زوجین ۱-۱-۴-۲
- ۲۸ پیامدهای بردباری ۲-۱-۴-۲
- ۲۸ مهربانی ۲-۴-۲
- ۲۹ نجابت ۳-۴-۲
- ۳۰ کریم بودن ۴-۴-۲
- ۳۰ مروت ۵-۳-۲
- ۳۰ اقرار به خطا ۶-۴-۲
- ۳۰ تواضع ۷-۴-۲
- ۳۱ نوع غذا ۸-۴-۲
- ۳۱ آثار و پیامدهای عفو ۵-۲
- ۳۲ آثار فردی ۱-۵-۲
- ۳۲ سلامت روانی و جسمانی ۱-۱-۵-۲
- ۳۲ آرامش و آسایش ۲-۱-۵-۲
- ۳۴ برکت و فزونی روزی ۳-۱-۵-۲
- ۳۴ آثار اجتماعی ۲-۵-۲

- ۳۴ ۱-۲-۵-۲. تبدیل کینه‌ها و دشمنیها به محبت و دوستی
- ۳۶ ۲-۲-۵-۲. امنیت
- ۳۷ ۳-۲-۵-۲. جذب افراد به دین
- ۳۸ ۳-۵-۲. آثار دنیوی
- ۳۸ ۱-۳-۵-۲. حمایت الهی
- ۳۸ ۲-۳-۵-۲. حفظ پیروزی
- ۳۹ ۳-۳-۵-۲. نزول رحمت
- ۳۹ ۴-۳-۵-۲. پیروزی در جنگ
- ۳۹ ۵-۳-۵-۲. عمر طولانی
- ۳۹ ۶-۳-۵-۲. خیر فراوان
- ۳۹ ۷-۳-۵-۲. محبوب خدا
- ۴۰ ۸-۳-۵-۲. حصول تقوا
- ۴۰ ۹-۳-۵-۲. سلامت روح
- ۴۰ ۱۰-۳-۵-۲. از بین رفتن کینه توزی
- ۴۰ ۴-۵-۲. آثار اخروی
- ۴۱ ۱-۴-۵-۲. جلب محبت الهی و نزول رحمت الهی
- ۴۱ ۲-۴-۵-۲. کفاره گناهان
- ۴۲ ۳-۴-۵-۲. بدون حساب وارد بهشت شدن
- ۴۲ ۴-۴-۵-۲. پاداش بی حساب
- ۴۲ ۵-۴-۵-۲. بهره مندی از فضل واسع الهی
- ۴۳ ۶-۴-۵-۲. اجر شهید
- ۴۴ ۷-۴-۵-۲. همنشینی با انبیاء
- ۴۴ ۶-۲. نشانگان عفو
- ۴۴ ۱-۶-۲. کاهش خشم
- ۴۵ ۲-۶-۲. نفوذ در دلها
- ۴۵ ۱-۲-۶-۲. احسان به دیگران
- ۴۶ ۲-۲-۶-۲. رهبری و تبلیغ مؤثر
- ۴۷ ۳-۲-۶-۲. موفقیت در زمامداری
- ۴۸ ۴-۲-۶-۲. بهرمندی از یاری دیگران
- ۴۸ ۵-۲-۶-۲. عزت و سربلندی

- ۸-۲. تأثیر عفو و گذشت در استحکام خانواده ۴۹
- ۱-۸-۲. گذشت متقابل زوجین و تحکیم بنیان خانواده ۵۰
- ۲-۸-۲. گذشت و نقش مرد به عنوان همسر ۵۱
- ۳-۸-۲. گذشت و نقش مرد به عنوان پدر ۵۲
- ۴-۸-۲. گذشت و نقش زن به عنوان همسر و مادر ۵۴
- ۵-۸-۲. گذشت و نقش اولاد به عنوان خواهر، برادر و فرزند ۵۶
- ۹-۲. پیشینه تحقیق ۵۷

فصل سوم: روش پژوهش ۶۱

- ۱-۳. روش پژوهش ۶۲
- ۱-۱-۳. روش کیفی ۶۲
- ۱-۱-۱-۳. روش پژوهش در منابع اسلامی ۶۲
- ۲-۱-۱-۳. ارزیابی روایی محتوایی مؤلفه‌های بخشش در خانواده ۶۳
- ۳-۱-۱-۳. تجزیه و تحلیل داده‌ها ۶۷
- ۴-۱-۱-۳. محاسبه شاخص روایی محتوا ۶۷

فصل چهارم: یافته‌های پژوهش ۶۸

- ۱-۴. ادراک عفو و حمایت الهی ۶۹
- ۱-۱-۴. عفو الهی ۷۰
- ۲-۱-۴. حمایت الهی ۷۱
- ۱-۲-۱-۴. عزت ۷۲
- ۲-۲-۱-۴. پاداش بی حساب ۷۲
- ۳-۲-۱-۴. بهره‌مندی از فضل واسع الهی ۷۲
- ۴-۲-۱-۴. اجر شهید ۷۳
- ۵-۲-۱-۴. یکی از محبوبترین کارها نزد خدا ۷۳
- ۶-۲-۱-۴. کفاره گناهان ۷۳
- ۷-۲-۱-۴. بدون حساب وارد بهشت شدن ۷۴
- ۸-۲-۱-۴. نزول رحمت ۷۴
- ۹-۲-۱-۴. خیر فراوان ۷۴
- ۱۰-۲-۱-۴. محبوب خدا ۷۵
- ۲-۴. احسان ۷۵
- ۳-۴. کنترل خشم ۷۶

۷۷	 ۴-۳-۱. تحمل سختی عفو
۷۸	 ۴-۳-۲. ماهیت صبر و تأثیر آن بر زندگی زوجین
۷۹	 ۴-۴. خلاصه جلسات
۸۰	 ۴-۵. ساختار جلسات
۸۰	 ۴-۵-۱. سخنی با مربی
۸۲	 ۴-۵-۲. قوانین کلی حاکم بر جلسات
۸۳	 ۴-۵-۳. ساختار کلی جلسات
۸۴	 ۴-۶. جلسات
۸۴	 ۴-۶-۱. جلسه مقدماتی
۸۵	 ۴-۶-۲. جلسه اول
۸۶	 ۴-۶-۳. جلسه دوم
۸۹	 ۴-۶-۴. جلسه سوم
۹۲	 ۴-۶-۵. جلسه چهارم
۹۴	 ۴-۶-۶. جلسه پنجم
۹۷	 فصل پنجم: جمع بندی
۹۸	 ۵-۱. جمع بندی
۱۰۲	 ۵-۲. محدودیت‌های پژوهش
۱۰۲	 ۵-۳. پیشنهادها
۱۰۳	 ۵-۴. کاربردهای پژوهش
۱۰۴	 فهرست منابع
۱۰۴	 منابع فارسی
۱۰۷	 منابع عربی

فصل اول

کلیات و مفاهیم